

Doamnelor și domnilor,

Au trecut mai bine de 15 ani de când ani am participat la primul astfel de eveniment, și la început am fost chiar acolo, la pupitrul de unde colega noastră conduce aceasta ceremonie.

Faptul ca m-am mutat la acest pupitru se datorează exclusiv unui șir de întâmplări și unor conjuncturi fericite din punct de vedere individual și irelevante din punct de vedere social. Nimic, nicio politică publică sau mecanism instituțional nu împinge astăzi și în ultimele 3 decenii, niciun tânăr rom dintr-o familie modestă spre o cariera publică. Asta deși, stavila brutală care a oprit evoluția comunităților roma sau evreiască în anii '40 trebuia compensată cu politici publice care să ne ajute să vindecăm și să recuperăm. Nu a fost cazul - locurile speciale pentru romi în licee și facultăți sunt departe de a fi un pansament suficient.

Dar să revin: da, am lucrat patru ani de zile la Institutul Wiesel și nu îmi dădeam seama atunci cât eram de privilegiat. Educația mea de tânăr care nu a aflat nici măcar două propoziții despre Holocaust în școala începutului anilor 2000 s-a completat natural lângă oameni ca Lia Benjamin sau Michael Shafir, pe care i-am cunoscut în conferințe științifice sau discuții în consiliul științific al institutului. Adică în evenimente deschise, dar totuși restrânse și neamplificate public nici de mass media, nici de sistemul de educație.

Munca multor astfel de oameni nu a ajuns suficient de mult la elevi, la publicul larg. Și, deși de atunci până acum avem un manual despre Holocaust, ceea ce reprezintă un element de luat în seamă, sunt pesimist și nu văd schimbări majore în bine.

De ce?

Pentru că spațiul public românesc este mai contaminat ca oricând în ultimele decenii de un discurs extremist și negaționist, antisemit, rasist și de glorificare a părții celei mai triste a istoriei României. Și asta, de sus până jos, de la demnitari aleși, cum nu credeam că vom avea vreodată, până la oameni simpli, și nu doar cei care o votează sau urmăresc. De unde ne mândream ca în mediul politic românesc ținem jos extremismul de dreapta, am ajuns, din păcate, să îl și exportăm!

Cum a fost posibil?

Întâi pentru că revoluția rețelelor sociale, care pot duce toate mesajele către toți oamenii nu duce doar mesajele corecte, ci mai curând pe cele greșite: amplifică discursul urii, antisemitism sau rasism, sau dezinformare. Ironic, toate industriile

au devenit mai prietenoase cu clientul final în ultimii 20-30 de ani, doar aceasta industrie avangardista a rămas grav în urma și nu dă semne să vrea să recupereze. Nereglementarea suficientă face din rețelele sociale instrumentul principal de propagare a radicalismului.

Cum a fost posibil, spuneam?

Pentru că trăim în cea mai bogată comunitate a planetei, comunitatea euro atlantică, cu cea mai dezvoltată economie și știință și aflată în același timp în cea mai profundă criza de valori. Ne străduim să creștem salarii și să creștem industria viitorului - foarte bine; dar nu dăm destulă atenție erodării valorilor democratice. Omenirii i-a fost mai ușor să ajungă pe Lună decât să facă primul manual de istoria Holocaustului.

La ce ne ajută cei mai importanți indicatori macroeconomici când extrema dreapta crește în toată Europa? Toată lumea se sperie, de exemplu, de stagnarea industriei pentru 1-2-3 semestre, dar pare că preocupă mult mai puțin regresul democratic, faptul că avem cel mai virulent, explicit și fără ocolișuri discurs nelegionar din ultimii 34 de ani.

Vorbim de mai bine de un deceniu despre cum corelam educația cu piața muncii de parcă vrem să avem nu cetățeni educați civic, ci epsilonii lui Aldous Huxley. Da, distopiile literaturii secolului trecut devin realitate.

În fine, mă apropii de final, nu vreau să vorbesc foarte mult și probabil se așteaptă de la mine să spun și ceva despre ce-i de făcut. Mi-ar plăcea să pot spune ce fac eu ca să schimb în bine o situație pe care v-o descriu pe scurt ca fiind critică.

Ei bine, nu cred că se pot face lucruri mici, proiecte individuale sau reforme treptate. Cred că trebuie să schimbăm repede și radical felul în care gândim societatea democratică în care trăim, ierarhia valorilor și prioritățile pentru ca ne-am apropiat foarte periculos de marginea prăpastiei. Avem război în Europa și extremism în creștere pe continent.

Vă sună cunoscut?

09 octombrie 2024